

FINNWATCH

Uutiskirje 2/2009

Laatijat: Anni Mäkelä, Kristoffer Wilén

Sisältö

Tuoreet raportit
Uutisia maailmalta

FinnWatchin raportit

FinnWatch (<http://www.finnwatch.org>)

- Fair Phones - It's Your Call - Why Finnish mobile operators should be responsible for supply chains. FinnWatch/makeITfair. 9/2009.
- Kaukomaailta kotikatuun - Katukansistojen valmistus, ostot, ja eettisyys. Eeva Simola ja Jon Ewing. FinnWatch. 8/2009.
- Legal and Illegal Blurred - Tin production for consumer electronics in Indonesia. Päivi Pöyhönen. FinnWatch/makeITfair. 6/2009.

FinnWatchin pohjoismaisten yhteistyökumppaneiden raportit

SwedWatch (<http://www.swedwatch.org>)

- **Trooppista puuta myydään yhä Ruotsissa.** SwedWatchin ja Ruotsin luonnonsuojeluliiton tekemän selvityksen mukaan vain yksi aiemmin tutkituista ruotsalaisista puutavarayrityksistä on lopettanut trooppisen puutavaran myynnin. Suuri osa metsänhakuusta troopiikissa on laitonta. Joka vuosi katoaa tai tuhoutuu yli 12 miljoonaa hehtaaria trooppista metsää, mikä uhkaa biodiversiteettiä, lisää ilmastonmuutosta ja rikkoo alkuperäiskansojen oikeuksia. Trooppisen puutavaran kysyntä on kovaa ja sitä käytetään lattioihin, oviin ja kalusteisiin. Yritysten oma panos laillisen puutavaran hankkimiseksi on oleellinen. SwedWatchin selvityksen mukaan kaikkien tutkittujen yritysten antama tieto puutavaroiden alkuperästä on vieläkin puutteellista, vaikka yritysten toiminta on läpinäkyvämpää kuin ennen.
- **Ruotsalaiset eläkerahastot yrittävät vaikuttaa kritisoidun kaivosyhtiön toimintaan.** Vuonna 2006 SwedWatch ja Ruotsin Maan Ystävät julkaisivat raportin Freeport McMoRan -yrityksen kaivostoiminnasta Indonesiassa. Yritystä on syytetty vuosikymmenten ajan vakavista ympäristötuhoista ja epäeettisistä maksuista Indonesian armeijalle. Useat ruotsalaiset eläkerahastot

ovat tämän yrityksen osakeomistajia. SwedWatchin seurantaraportin mukaan monet näistä ruotsalaisista eläkerahastoista pyrkivät nyt muuttamaan Freeportin toimintaa mm. ehdottamalla, että yrityksen hallitukseen palkattaisiin puolueeton ympäristöasiantuntija.

DanWatch (<http://www.danwatch.dk>)

-Tanskalaiset pankit sijoittavat suuria summia epäeettisiin yrityksiin. DanWatchin selvityksen mukaan tanskalaiset pankit Danske Bank, Nordea ja Jyske Bank ovat sijoittaneet n. 3 miljardia Tanskan kruunua epäeettisiin yrityksiin, jotka ovat mustalla listalla sekä Tanskassa että Norjassa. Myös Sampo Pankki kuuluu Danske Bankiin. Näihin epäeettisiin yrityksiin kuuluu rypälepommeja valmistavia, lapsityövoimaa käyttäviä, ympäristöä pilanneita sekä korruptioon syyllistyneitä yrityksiä. Eläkerahasto PenSamin ja norjalaisen henkivakuutusyhtiön KLP:n mustalla listalla on yhteensä 29 yritystä. Edellä mainitut pankit ovat sijoittaneet näistä 20 yritykseen.

-Eläkevakuutusyhtiöt ilmastonmuutosta vastaan Tanskassa, mutta ilmastostrategia puuttuu yhä. Tanskalaisten eläkevakuutusyhtiöiden ammattialajärjestö julistaa, että kaikki sen jäsenet ovat vastuussa ilmastonmuutoksesta. Lisäksi eläkevakuutusyhtiöt ovat allekirjoittaneet YK:n vastuullisen sijoittamisen PRI-periaatteet. DanWatchin selvityksen mukaan yksikään näistä yrityksistä ei ole silti ottanut käyttöön ilmastostrategiaa tai edes suunnitellut sitä. Selvityksen mukaan tanskalaisilla eläkevakuutusyhtiöillä on 1 600 miljardia Tanskan kruunua eri sijoituskohteissa. Ilmastoystävällisten sijoitusten sijaan kahdeksan kymmenestä tanskalaisesta eläkevakuutusyhtiöstä omistaa maailman 20 suurimman pörssilistatun öljy-yhtiön osakkeita. Vielä suurempi osa näistä eläkevakuutusyhtiöistä omistaa hiilivoimaloiden ja muiden ilmastohaitallisten yritysten osakkeita.

-Tanskan kuluttaja-asiamies viherpesun vastaiseen kamppailuun. Tanskan kuluttajaviranomaiset tiukentavat sekä eettisiä että ympäristö- ja ilmastomerkintävaatimuksia. Niiden mukaan itseään ympäristöystävällisiksi brändäävien yritysten on myös voitava todistaa väitteensä. Muun muassa Statoil on joutunut kuluttajaviranomaisten hampaisiin, kun se tv-mainoksessa väitti, että sen viisi prosenttia bioetanolina sisältävä bensiini olisi ympäristöhyödyllistä. Yritysten halu näyttäytyä ympäristöystävällisenä on kasvanut rajusti viime vuosina.

Norwatch (<http://www.norwatch.no>)

-Laivarunkoja Ukrainasta Norjaan säästöhinnoin. Kasvava määrä norjalaisia telakoita on siirtänyt tuotantoaan halvan työvoiman maihin Itä-Eurooppaan. Norwatch on julkaissut raportin, joka tarkastelee Krimin niemimaalla sijaitsevan Sevastopol Shipyardin toimintaa. Tältä telakalta norjalaiset yritykset ovat ostaneet laivarunkoja. Työ telakalla on erittäin vaarallista, palkat ovat matalat ja ympäristönormit minimaalisia. Norwatchin selvityksestä ilmenee, että ainakin osa norjalaisista asiakkaista tietää telakan ongelmista. Kuitenkin norjalaisyritysten mielestä niiden vaikutusvalta on rajallinen ongelmien suhteen.

-Öljyä etsitään vallatusta Länsi-Saharasta. Norwatch uutisoi norjalaisyritys PGS:stä. Se on sijoittanut 29 miljoonaa Norjan kruunua irlantilaiseen öljy-yhtiöön, joka pyrkii etsimään öljyä vallatussa Länsi-Saharassa Marokon viranomaisten avustuksella. PGS on myöntänyt Norwatchille, ettei se tutkinut San Leonin toimintaa tarpeeksi tarkasti ennen sijoituspäätöksen tekoa ja että se on aikaisemmin kieltäytynyt projekteista Länsi-Saharan alueella Norjan viranomaisten antamien neuvojen mukaisesti. Norjan viranomaisten mukaan Marokon öljynetsintä horjuttaa alueella käytyjä YK:n rauhanneuvotteluja.

Uutisia maailmalta

- Noudattavatko teknologiajätit omia eettisiä periaatteitaan?
- Metsäyhtiöitä vaaditaan selvittämään konfliktinsa paikallisväestön kanssa
- Reilu kauppa laajeni kosmetiikkamarkkinoille

- Huipputeknologiaa hyödynnetään kansalaisten valvonnassa Iranissa
- YK:n vastuullisen sijoittamisen UNPRI erottaa viisi yritystä ja neuvottelee läpinäkyvyyden raportoinnista
- Yritysten veronmaksamattomuuden yleisyys kehitysmaissa yllätti tavalliset britit
- Intian it-teollisuus haluaa elektroniikkaromun ympäristölakien piiriin
- Uusi raportti: ihmisoikeudet kaivos- ja metallisektorilla
- Argentiina: Videoraportti soijan tuotannon ympäristövahingoista ja haitoista alkuperäiskansoille
- Radisson-hotelleilla hyväntekeväisyyskampanja Persianlahden alueella
- Global Witnessin raportti varoittaa trooppisten metsien hakkuiden ilmasto- ja ympäristövaikutuksista
- Ryhmäkanne Shelliä ja Elfiä vastaan ympäristö- ja ihmisoikeusrikkomuksista Nigerin suistossa
- Apple ja Sony Ericsson poistavat myrkyllisiä aineita tuotteistaan
- Ison-Britannian hallitus tukee OECD:n ohjeita monikansallisille yhtiöille
- IKEA yhteistyössä UNICEFin kanssa

Uutisia maailmalta

Noudattavatko teknologiajätit omia eettisiä periaatteitaan?

Ryhmä arvostettuja kanadalaistutkijoita aikoo selvittää, miten teknologiajätit kuten Google, Microsoft ja Yahoo noudattavat omia sananvapautta sekä yksityisyyden- ja tietosuojaa koskevia periaatteitaan. Nämä yritykset ovat allekirjoittaneet Global Network -aloitteen, jonka tavoitteena on luoda yhteisiä ja vapaaehtoisuuteen perustuvia periaatteita ihmisoikeuksien suojaksi tieto- ja viestintäteknologian sektorilla, vaikka valtiot painostaisivat niitä noudattamaan kansallisia lainsäädäntöjä. Sama ryhmä on aikaisemmin tutkinut, miten eri valtiot (erityisesti Kiina) noudattavat näitä samoja oikeuksia. Tutkimus ei rajoitu pelkästään internet-hakukoneisiin, vaan myös muita teknologiayrityksiä tullaan tarkastamaan. Näiden joukossa on mm. Nokia Siemens Networks, joka ei ole allekirjoittanut Global Network -aloitteen periaatteita.

Lue lisää: <http://www.cbc.ca/technology/story/2009/07/21/search-engines-human-rights-measure.html>

Metsäyhtiöitä vaaditaan selvittämään konfliktinsa paikallisväestön kanssa

Konfliktit metsäyhtiöiden ja paikallisten asukkaiden välillä voitaisiin selvittää, mikäli yritykset ottaisivat enemmän vastuuta ristiriitojen ratkaisussa ja ehkäisyssä. Konfliktit metsäsektorilla ovat yleisiä ja vaihtelevat sanaharkasta väkivaltaisiin yhteenottoihin. Niiden taustalla ovat usein maankäyttö- ja resurssikysymykset, mutta myös ympäristön pilaantuminen ja saastuminen. Esimerkiksi Stora Ensolla on kiistaa maankäytöstä ja -omistuksesta Brasiliassa ja Kiinassa. Raportti perää yhteistyötä ja kokemuksen ja tiedon jakamista metsäsektorilla, jotta voitaisiin luoda laajemmin sovellettavat keinot konfliktien ratkaisemiseen.

Lue lisää:

<http://www.wbcsd.org/plugins/DocSearch/details.asptype=DocDet&ObjectId=MzUwMDk>

Reilu kauppa laajeni kosmetiikkamarkkinoille

Viisi kosmetiikkayritystä - Boots, Bubble & Balm, Essential Care, Lush, and Neal's Yard - ovat laskeneet markkinoille Reilun kaupan sertifiikatilla varustettua kosmetiikkaa Isossa-Britanniassa. Reilun kaupan merkki takaa, että tuotteen valmistuksessa on noudatettu Reilun kaupan kriteereitä työ- ja ympäristöolojen osalta. Tosin kosmetiikkatuotteissa on vain yksi tai useampi sertifioitu ainesosa. Reilun kaupan tuotteiden kysyntä kasvoi yli 20 prosenttia vuoden 2008 aikana. Yhä

useammat yritykset ja kuluttajat ovat kiinnostuneita reiluista tuotteista.

Lue lisää: <http://us.oneworld.net/article/364979-beauty-products-feel-good-inside-and-out>

Huipputeknologiaa hyödynnetään kansalaisten valvonnassa Iranissa

Nokia Siemens Networks myöntää toimittaneensa Iraniin teknologiaa, jota voidaan hyödyntää maan sisäisten puhelujen tarkkailussa ja kontrolloimisessa. Valvontajärjestelmä mahdollistaa tietoliikenteen tarkkailun niin verkossa, puheluissa kuin tekstiviesteissäkin. Iran Telecom kontrolloi laajalti maan tietoliikennettä, mikä näkyy mm. yhteyksien hidastumisena. Valvontateknologiaa on käytössä 150 maassa. Nokia Siemens Networks kuitenkin kieltää toimittaneensa teknologiaa Kiinaan tai Burmaan. Nokia Siemensin edustajan mukaan kaupankäynti Iranin kanssa mahdollistaa iranilaisille laajemman tiedonvälityksen valvontajärjestelmästä huolimatta. Helmikuussa 2008 Nokia Siemens Networks teki kaupat diktatuuristaan tunnetun Turkmenistanin valtion teleoperaattorin kanssa.

Lue lisää: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/technology/8112550.stm>

UNPRI erottaa viisi ja aloittaa neuvottelut läpinäkyvyyden raportoinnista

YK:n vastuullisen sijoittamisen periaateohjelma (UNPRI) erottaa viisi sen vastuullisen sijoittamisen periaatteet allekirjoittanutta osapuolta, jotka ovat epäonnistuneet kuuden sosiaalisen vastuun, ympäristövastuun ja hyvän hallintotavan periaatteiden noudattamisen raportoinnissa. UNPRI ilmoittaa myös suunnittelevansa raportointiprosessin tiukentamista ja julkistamista.

Lue lisää: http://www.responsible-investor.com/home/article/unpri_names_five_ejected_signatories_and_starts_transparency_reportin_g_talk/

Yritysten veronmaksuttomuuden yleisyys kehitysmaissa yllätti tavalliset britit

ActionAidin teettämän YouGov -tutkimuksen mukaan useimmat aikuiset Isossa-Britanniassa eivät tiedä kansainvälisten yritysten veronkierron laajuudesta köyhissä maissa. Kyselyyn vastanneet yllättyivät kuulleessaan, että köyhät maat menettävät enemmän rahaa verojen välttelyssä kuin ottavat vastaan kehitysapuna. Lontoon huippukokouksessa G20-maat sitoutuivat uudistamaan kansainvälisiä verotuskäytäntöjä 2009 loppuun mennessä, jotta kehitysmaat pärjäisivät paremmin kamppailussa yritysten verojen välttelyä vastaan.

Lue lisää:

<http://www.alertnet.org/thenews/fromthefield/216723/a01f30e9c29123d76a3d9362380c5f4b.htm>

Intian it-teollisuus haluaa elektroniikkaromun ympäristölakien piiriin

Intian tietotekniikkateollisuus yhdessä mm. Greenpeacen kanssa vaativat, että ympäristölainsäädäntö kattaisi paremmin elektronisen jätteen käytön ja käsittelyn. Järjestöt ehdottavat erityislainsäädäntöä, joka laajentais valmistajan vastuuta läpi tuotteen elinkaaren. Jotkut intialaiset it-yritykset käyttävät jo ympäristöystävällistä tuotantotapaa, mutta virallisia sääntöjä kaivataan. Monet yhteiskunnalliset ja ympäristöjärjestöt ovat huolissaan siitä, että Intiasta on tullut teollisuusmaiden elektroniikkajätteen kaatopaikka.

Lue lisää: http://www.cio.de/news/cio_worldnews/894332/

Uusi raportti: Ihmisoikeudet kaivos- ja metallisektorilla

Kansainvälinen kaivos- ja metallineuvosto (International Council on Mining and Metals) julkaisi lokakuussa 2009 raportin ihmisoikeuksista kaivos- ja metallisektorilla. Raportti perustuu Kansainvälisen kaivos- ja metallineuvoston työhön liiketoiminnan ja ihmisoikeuksien alalla. Siinä esitetään käytäntöjä yhtiöiden toimintamallien kehittämiseksi ja ratkaisemaan paikallistason ongelmia ja epäkohtia.

Lue raportti: <http://www.icmm.com/content/emailtracker/linktracker.jsp?emailId=46242&url=http%3A%2F%2Fwww.icmm.com%2Fdocument%2F691>

Argentiina videoi soijatuotannon ympäristövahinkoja ja haittoja alkuperäiskansoille

Latin Pulse raportoi argentiinalaisten maanviljelijöiden ja monikansallisten soijantuottajien välisistä kiistoista. Soijantuottajat lahjoivat maanomistajia ja ostavat alkuperäisheimojen kuten tobien, mocovien ja witchien asuttamia maita ja raivaavat metsää kasvattaakseen Monsanto soijalajiketta. Rikkaruohomyrkkujen ja torjunta-aineiden käyttö aiheuttaa sairauksia ja epämuodostumia ympäröivissä yhteisöissä. Voitot ajavat argentiinalaisia maanviljelijöitä kasvattamaan soijaa siellä, missä ennen kasvatettiin ruokakasveja.

Katso videoraportti:

<http://www.linktv.org/latinpulse/20090901/argentinan-food-farmers-trumped-by-soy>

Radisson-hotelleilla hyväntekeväisyyskampanja Persianlahden alueella

Radisson-hotellien tukema kampanja keräsi miljoonan dirhamin arvosta päivittäistavaroita rakennustyöläisille Ramadan-kuukauden aikana. Tämä on toistaiseksi ainoa monikansallisen yhtiön toteuttama sosiaalisen vastuun projekti, joka koskee rakennustyöläisten hyvinvointia. Kansalaisjärjestöt antavat kiitosta Radisson-hotelleille. Ele ei kuitenkaan pureudu itse ongelmaan, vaan tarvitaan vakavampia toimia työläisten perustavanlaatuisten ihmisoikeuksien turvaamiseksi. Persianlahden alueen työläiset tarvitsevat yhtiöitä, jotka sitoutuvat muuhunkin kuin hammasharjoihin ja kauniisiin sanoihin.

Lue lisää: <http://www.migrant-rights.org/2009/10/11/radisson-csr-for-migrant-workers-kind-gesture-or-missing-the-point/>

Global Witness varoittaa troopiikin hakkuiden ilmasto- ja ympäristövaikutuksista

Global Witnessin raportin mukaan kestävän metsänhoidon nimissä toteutetut teolliset hakkuut alkuperäisissä trooppisissa metsissä ovat merkittävä hiilipäästöjen lähde ja keskeinen syy metsien häviämiseen. Raportissa käsitellään myös YK:n ilmastonmuutosneuvottelujen alaista työtä metsäkadon pysäyttämiseksi ja metsien kunnon heikkenemisen torjumiseksi (REDD, Reducing Emission from Deforestation and Degradation). Keskeinen suositus on, että REDD -varoja ei pitäisi käyttää teollisten hakkuiden tukemiseen. Sen sijaan pitäisi pitää metsät pystyssä ja toteuttaa maaseudun kehittämishankkeita, jotka eivät johda metsien teolliseen hävittämiseen.

Lue lisää:

http://www.globalwitness.org/media_library_detail.php/788/en/vested_interests_report_warns_of_dangers_of_indust

Ryhmäkanne Shellin ja Elfin ympäristö- ja ihmisoikeusrikkomuksista Nigeriassa

SERAP eli sosio-ekonomisten oikeuksien ja vastuiden rekisteröidyt edunvalvojat -projekti on

esittäneet kanteen öljy-yhtiöitä Shelliä ja Elfiä vastaan. Kanne esitettiin ECOWAS-yhteisötuomioistuimessa ja se koskee Niger-joen suiston saastumista ja siihen liittyviä ihmisoikeusrikkomuksia. Kanteessa ryhmä syyttää yhtiöitä rikoksista, jotka kohdistuvat oikeuteen riittävään elintasoon (ml. oikeus ruokaan, työhön, terveyteen, veteen, elämään ja ihmisarvoon, puhtaaseen ja terveelliseen ympäristöön sekä taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen). Alustavassa vastineessa sekä Shell että Elf pyytävät tuomioistuinta hylkäämään kanteen. Shell väittää, että SERAP ei ole Nigerian lakien mukaan juridinen henkilö eikä näin ollen voi esittää kannetta.

Lue lisää: <http://www.thisdayonline.com/nview.php?id=156853>

Apple ja Sony Ericsson poistavat myrkyllisiä aineita tuotteistaan

ChemSec ja Clean Production Action kertovat elektroniikkateollisuuden innovaatioista, joiden avulla voidaan poistaa myrkyllisiä aineita (mm. bromi ja kloori) ICT-laitteista. GreenerComputing.com nostaa lokakuussa 2009 julkaisemassaan Kuluttajaelektroniikan vihertäminen: siirtyminen pois bromin ja kloorin käytöstä -raportissa esille tapaustutkimuksia seitsemästä elektroniikkayhtiöstä, jotka ovat muuttaneet tuotesuunnitteluaan.

Lue lisää:

http://business.timesonline.co.uk/tol/business/industry_sectors/retailing/article6870158.ece

Ison-Britannian hallitus tukee OECD-valitusta Vedantan kaivostoiminnasta Intiassa

Survival Internationalin valitus Ison-Britannian kansalliseen OECD-yhteyselimeen Vedantasta on hyväksytty. SI teki valituksen Vedanta-yhtiön toiminnasta, jossa rikotaan OECD:n toimintaohjeita monikansallisille yrityksille. Valituksen mukaan Vedanta ei kunnioita alkuperäisheimojen oikeuksia Orissassa, Intiassa. Ison-Britannian hallitus moittii Vedantaa sen kiistelystä kaivosprojektista Orissassa todeten, että "yhtiön on välttämätöntä muuttaa toimintaansa". OECD:n investointikomitean Ison-Britannian yhteysviranomaisen tukee Survival Internationalin valitusta. Vedanta on laiminlyönyt riittävän ja oikein ajoitetun kuulemisen toteuttamisen dongria kondh-alkuperäiskansan yhteisön osallistamiseksi, eikä ole ottanut huomioon kaivosten rakentamisen vaikutuksia yhteisön oikeuksiin.

Lue lisää: <http://www.business-standard.com/india/news/uk-reprimands-vedanta-over-orissa-mining-project/373110/>

IKEA yhteistyössä UNICEFin kanssa

IKEA on tehnyt yhteistyötä UNICEFin kanssa jo yli vuosikymmenen lapsityövoiman käytön vähentämiseksi kehitysmaissa. Yhteistyö alkoi 1990-luvun puolivälissä, kun kävi ilmi, että IKEAn alihankintaketjussa oli lapsityövoimaa. UNICEF edellyttää yhteistyökumppaneiltaan pitkäaikaista sitoutumista.

Lue lisää:

http://business.timesonline.co.uk/tol/business/industry_sectors/retailing/article6870158.ece